

Handläggare: Marie Janemar
Tfn: 508 14 328

Till
Enskede-Årsta stadsdelsnämnd

Förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad -remiss från
kommunstyrelsen dnr 325-888-2006.

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar till kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Socialtjänstnämnden har på uppdrag av kommunfullmäktige utarbetat ett förslag till folkhälsoprogram. Det övergripande målet för programmet är att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för boende och anställda i staden. I programmet beskrivs elva målområden som sammanfaller med det nationella folkhälsomålet. Utifrån behov och uppdrag föreslår programmet att nämnder och bolag väljer något eller några målområden att utveckla. Vidare föreslås att under denna första programperiod ska barn och unga prioriteras. Till stöd för folkhälsoarbetet föreslås att en funktion som folkhälsostrateg inrättas på stadsledningskontoret och att ett folkhälsokansli inrättas hos socialtjänstnämnden. Folkhälsoprogrammet föreslås gälla från och med 2006-07-01 till och med 2010-12-31 med en uppskattad kostnad till 16,8 mkr under programperioden.

Förvaltningen anser att det är positivt att ett förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad utarbetats och att barn och unga är en prioriterad grupp. I förvaltningen görs redan mycket av det som berörs i programmet exempelvis friskvårds/livsstilsprojekt i äldreomsorg och förskola samt skapande av trygga miljöer för unga genom det lokala brottsförebyggande

arbetet. Införandet att programmet ger en möjlighet att beskriva en samlad bild av stockholmarnas hälsa och därmed lägga grunden till ett systematiskt arbete med folkhälsofrågor. Förvaltningen framhåller att det är av största vikt att det lokala arbetet fortsätter att vara grunden i folkhälsoarbetet och anser därför att en mindre central funktion inrättas till samordning och stöd till förvaltningarna. Slutligen vill förvaltningen framhålla att uppföljningen av folkhälsoarbetet samordnas med övriga uppföljningar i staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben i samråd med administrativa avdelningen och utföraravdelningen för äldreomsorg och funktionshinder.

Bakgrund

I oktober år 2005 fick socialtjänstnämnden i uppdrag av kommunfullmäktige att ta fram ett förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad. Det beslutet samt beslutet om översyn av stadens styrdokument ligger till grund för programförslaget. Det övergripande målet för programmet är att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för boende och anställda i staden. Kommunstyrelsen remitterar förslaget till stadsdelsnämnderna, facknämnderna, Stockholms Stadshus AB, Stockholms läns landsting, Centrum för folkhälsa, LAFA (Landstinget förebygger aids), BRIS, Rädda barnen, barnombudsmannen, Stockholms idrottsförbund, PRO, SPF samt Svensk dagligvaruhandel. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2006-04-28.

Programmet i korthet

Bakgrund

Sverige antog år 1998 tillsammans med övriga medlemsländer i WHO:s europaunion en ny hälsopolitisk strategi. I april 2003 fick Sverige en ny folkhälspolitik då riksdagen biföll regeringens proposition "Mål för folkhälsan" som är vägledande för kommuner och andra aktörer. Det övergripande målet för programmet är att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för boende och anställda i staden. Detta mål sammanfaller med det nationella folkhälsomålet och dess elva målområden. Stockholms stad har sedan tidigare tagit fram program för den ekologiska och ekonomiska utvecklingen, miljö- respektive näringslivsprogrammet. Avsikten är att folkhälsoprogrammet ska komplettera dessa program. Folkhälsoprogrammet föreslås gälla från och med 2006-07-01 till och med 2010-12-31 vilket överensstämmer med miljöprogrammets giltighetsperiod 2007-2010.

Folkhälsoprogrammets syfte är att skapa en gemensam målinriktning för stadens arbete med folkhälsa. Arbetet ska bedrivas genom systematisk

inventering av behov och resurser och fastställande av mål. Genomförandet av programmet ska utgå från långsiktighet, samverkan och delaktighet och ett helhetsperspektiv. De insatser som görs ska ha en vetenskaplig grund det vill säga ha evidens eller bygga på beprövad erfarenhet så långt det är möjligt. Vid uppföljning av arbetets genomförande ska fokus ligga på resultat för att få ett underlag till att prioritera insatser som ger störst effekt.

Folkhälsoprogrammets elva målområden

1. Delaktighet och inflytande i samhället.
2. Ekonomisk och social trygghet.
3. Trygga och goda uppväxtvillkor.
4. Ökad hälsa i arbetslivet.
5. Sunda och säkra miljöer och produkter.
6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård.
7. Gott skydd mot smittspridning.
8. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa.
9. Ökad fysisk aktivitet.
10. Goda matvanor och säkra livsmedel.
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Samtliga målområden berör enligt programmet stadsdelsförvaltningarna. För att följa utvecklingen inom varje målområde ska till varje målområde indikatorer ur några bestämningsfaktorer utarbetas. I förslaget ges exempel på vad som kan vara bestämningsfaktorer. Under målområde tre ”Trygga och goda uppväxtvillkor” anges miljön i hemmet, förskolan och skolan samt barnets individuella kompetenser som exempel.

Utifrån behov och uppdrag föreslår programmet att nämnder och bolag väljer något eller några målområden att utveckla. Vidare föreslås att under denna första programperiod ska barn och unga prioriteras. Målområde tre handlar specifikt om detta, men barns och ungdomars bästa ska tillgodoses även inom övriga målområden utifrån Stockholms stads handlingsprogram för FN:s barnkonvention och Strategi för elevhälsa i Stockholms Stad. Ett tydligt genusperspektiv ska också läggas på arbetet.

Stöd till folkhälsoarbetet i Stockholms stad

För att stödja nämnder och bolag i folkhälsoarbetet föreslås att följande funktioner inrättas:

Folkhälsostrateg med placering hos stadsledningskontoret.

- Följer upp KF/KS beslut som rör folkhälsan.
- Följer upp folkhälsoprogrammet i enlighet med ILS.
- Utreder/utvecklar former för elevhälso-/välfärdbokslut inom ILS.
- Gör analyser och återföring av resultat till KF/KS.
- Samverkar med folkhälsokansliet.
- Följer utvecklingen av folkhälsosituationen i staden.
- Har god överblick över hur folkhälsoarbete bedrivs i staden.
- Föreslår i samverkan med den strategiska funktionen vid stadsledningskontorets upphandlingsenhet hur folkmässiga aspekter ska beaktas vid upphandlingar.
- Föreslår utvecklingsområden, exempelvis pilotprojekt.
- Stödjer på olika sätt nämnder och bolag i folkhälsoarbetet.
- Följer den nationella och internationella folkhälsoutvecklingen inom folkhälsoområdet.

Folkhälsokansli med placering hos socialtjänstnämnden.

- Samverkar med folkhälsostrategen.
- Utvecklar de tvärsektoriella grupper som initierats under programarbetet.
- Stödjer även på andra sätt det lokala arbetet, exempelvis via lokala nätverk för folkhälsofrågor.
- Tar fram och sprider information i folkhälsofrågor.
- Anordnar kortare och längre utbildningar, konferenser och inspirationsdagar.
- Kommunikerar folkhälsoprogrammet internt och extern.
- Är kontaktpersoner för stadens medlemskap i Forum Folkhälsa (nationellt nätverk mellan kommuner och landsting).
- Samverkar med andra städer.
- Följer den nationella och internationella folkhälsoutvecklingen inom folkhälsoområdet.

Tidsplan

I och med att målområdena omfattar många och breda verksamheter framför förslaget att arbetet med nödvändighet måste växa fram gradvis. I programmet föreslås att nämnder och styrelser under andra halvåret 2006 gör en sammanställning av den egna verksamheten utifrån ett folkhälsoperspektiv. Sammanställningen ska användas dels som underlag till verksamhetsplan för år 2007 och dels som beskrivning i verksamhetsrapporteringen för år 2006.

För att systematiskt kunna utveckla arbetet föreslås att nämnderna under år 2007 kompletterar den egna sammanställningen med befolkningsdata

rörande folkhälsa. Detta för att få en fördjupad kunskap om den egna befolkningen och för att kunna analysera vilka behov olika grupper har. Vidare framhåller förslaget att det är av vikt att stadsledningskontoret under 2007, i samverkan med lokal nivå, gör en sammanställning av befintliga data inom området för att skapa en första bild. Detta resultat ska sedan utgöra grunden till uppföljning av folkhälsoarbetet över tid och ge underlag för framtida prioriteringar. Under denna period utreder också stadsledningskontoret nyttan av ett välfärdsbokslut/elevbokslut.

Förutom att det praktiska folkhälsoarbetet fortsätter under år 2008 föreslås att det till kommunfullmäktige genom stadsledningskontoret görs en halvtidsavstämning. Detta kan ske exempelvis genom elevhälso- eller välfärdsbokslut i någon eller några stadsdelar. Genom att komplettera nämndernas ordinarie uppföljningsarbete med någon form riktat bokslut ges, enligt förslaget, en större möjlighet att se vilka effekter folkhälsoarbetet har för medborgarna. Avstämningen ger grund för inriktningarna 2009-2010.

Under det att det fortsatta praktiska arbetet fortsätter inom staden gör socialtjänstnämnden i samverkan med stadsledningskontoret en översyn och revidering av programmet år 2010 inför den kommande perioden 2011-2015.

Under hela programperioden föreslås att stadsledningskontoret och folkhälsokansliet utvecklar den centrala organisationen för folkhälsoarbetet. Likaså föreslås att samarbetet fördjupas internt inom staden och externt med andra aktörer. I första hand gäller det externa samarbetet landstinget men också exempelvis försäkringskassan, arbetsförmedlingen, polisen och näringslivet. Förslaget framhåller också vikten av att samverkan sker med universitet eller en högskola för att till staden föra kompetens vad gäller metodutveckling, uppföljning och utvärdering.

Kostnadsberäkning

Förslaget framför att arbetet ska vara långsiktigt och att det är viktigt att olika aktörer samverkar eftersom besparingar inom en sektor kan medföra kostnadsökning i en annan. Vidare framförs att en mer hållbar kostnadsberäkning kan göras först när konkreta metoder för arbetet utarbetats. I stadens budget för 2006 finns inga medel särskilt avsatta för folkhälsoarbetet. Detta innebär att arbetet 2006, enligt förslaget, ska fokuseras på inventering. För kommande år framförs att särskilda medel måste avsättas för genomförandet av folkhälsoprogrammet. Bland annat föreslås att 100 tkr/stadsdel och år anslås för att stimulera det lokala arbetet.

De totala beräkningsbara kostnaderna under programperioden, 2006-07-01 till 2010-12-31, uppskattas till 16,8 mkr fördelat på:

Folkhälsostrateg stadsledningskontoret	700 000 kr per år 2007-2010
Kanslifunktion på socialtjänstförvaltn.	700 000 kr per år 2007-2010
Stöd till lokalt folkhälsoarbe	1 800 000 kr per år 2007-2010
Kompetensutveckling	500 000 kr per år 2007-2010
Information/materialproduktion	250 000 kr per år 2007, 50 000 kr per år 2008-2010
Statistiska bearbetningar och utredning av välfärdsbokslut.	400 000 kr per år 2007-2010

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att det är positivt att ett förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad utarbetats och att barn och unga är en prioriterad grupp. Införandet att programmet ger en möjlighet att beskriva en samlad bild av stockholmarnas hälsa och därmed lägga grunden till ett systematiskt arbete med folkhälsofrågor. Dessutom kommer den kartläggning som föreslås medföra att mycket av det goda hälsoarbete som sker i staden kommer att synliggöras. Förvaltningen vill särskilt kommentera några delar i förslaget.

Det övergripande målet för förslaget är att skapa förutsättningar för god hälsa på lika villkor för boende och anställda i staden. De föreslagna målområdena som föreslås i programmet sammanfaller med de nationella målen för folkhälsa. Detta anser förvaltningen är positivt eftersom det ger en möjlighet att följa folkhälsans utveckling i Stockholm i jämförelse med den utvecklingen på nationell nivå.

Förvaltningen vill vidare framhålla att mycket av det som berörs i programmet redan görs i förvaltningen exempelvis friskvårds/livsstilsprojekt i äldreomsorg och förskola, utbildning av hälsoinspiratörer i förskola och skola, friskvårdsprogram riktat till alla anställda, bullerprojekt i förskolan, alternativa kostmenyer till de äldre i hemtjänst, trygga miljöer för unga genom det lokala brottsförebyggande arbetet o.s.v. Följaktligen är det av största vikt att det lokala arbetet fortsätter att vara grunden i folkhälsoarbetet. Förvaltningen anser att en mindre central funktion kan behövas till samordning och stöd till förvaltningarna. Förvaltningen anser dock att mer än vad som föreslås i den preliminära budgetramen ska fördelas ut till det lokala arbetet. Förutom kostnader för genomförda aktiviteter bedömer förvaltningen att det kommer att behövas resurser till motsvarande en halvtidstjänst (c:a 250.000 kr/ år) för att kunna arbeta framgångsrikt.

Vid utvärdering av arbetet ska indikatorer användas. Förvaltningen vill framhålla att det är av vikt att dessa indikatorer formas ur ett främjande folkhälsoperspektiv, det vill säga att det som mäts mäter att friskheten ökar. Detta för att kunna hitta metoder och arbetssätt som stödjer det friska i stället för att hindra det sjuka. Som ett exempel kan ges att i stället för att redovisa hur antalet överviktiga barn minskar redovisa hur antalet normalviktiga barn ökar. Ett annat exempel är att redovisa ”frisknärvaron” i stället för sjukfrånvaron. Ett folkhälsoprogram bör alltid ha det friska och dess utveckling i fokus. Andra styrdokument, exempelvis arbetsmiljölagen, bevakar att förvaltningen ska registrera, åtgärda och redovisa arbetet med att förhindra ohälsa och riskfyllda miljöer.

För att kunna förankra folkhälsoarbetet är det viktigt att lokala förhållanden får vara avgörande när bedömningar och prioriteringar av arbetet görs. Förvaltningen vill dock framhålla att det är önskvärt att vissa strategiska områden blir gemensamma över staden vid kartläggning och fortsatt arbete. Annars finns risk att folkhälsoarbetet ändå inte kan beskrivas samlat trots ett gemensamt program.

Det är också positivt att förslaget lägger en tidsplan för genomförandet av programmet. Förvaltningen delar förslagets syn att i och med att målområdena omfattar många och breda verksamheter måste arbetet gradvis växa fram.

Förslaget framför att det är nödvändigt att samverka med andra aktörer, exempelvis landstinget, för att nå goda resultat i folkhälsoarbetet. Förvaltningen delar åsikten men vill också lyfta fram att det är av vikt att både på central och lokal nivå ständigt föra diskussionen om de olika organisationernas uppdrag och ansvarsområden.

Slutligen vill förvaltningen framhålla att uppföljningen av folkhälsoarbetet samordnas med övriga uppföljningar i staden. Detta för att göra den administrativa delen av folkhälsoarbetet effektivt och smidigt så att tid frigörs till det aktiva operativa arbetet.

Bilaga

Förslag till folkhälsoprogram för Stockholms stad.